

The Study of the Impact of Ethnic Identity on the Lifestyle of Tabriz Residents

Safar Hayati^{1*} , Bahman Ranjegar Ghale Kandi²

1. Assistant Professor of Economic Sociology, Faculty of Social Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran.
2. PhD Student in Social Sciences, Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran.

* Corresponding Author E-mail: S.hayati@tabrizu.ac.ir, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3744-8162>

Received: 08/09/2025, Revised: 04/10/2025, Accepted: 21/10/2025

Abstract

In multiethnic societies such as Tabriz, ethnic identity plays a fundamental role in shaping residents' lifestyles. This study aims to analyze the impact of ethnic identity on the lifestyle of Tabriz inhabitants and to understand the interactions between tradition and modernity. The research was conducted using a documentary method and systematic analysis of 59 domestic articles published between 2014 and 2025. Findings indicate that ethnic lifestyle is a multilayered, symbolic, and reflexive phenomenon, institutionalized through cultural capital, identity cohesion, and symbolic distinctions. Ethnicity not only reproduces social distinctions but also serves as a basis for cultural resistance against modern homogenization. Moreover, ethnic lifestyles are reproduced within structural inequalities such as patriarchy and religious biases. Ethnic support networks enhance psychological resilience and social adaptation. The conclusion is that lifestyle in Tabriz constitutes a complex field of practice, representation, and cultural resistance, where ethnic identity influences all its dimensions. Cultural and urban policies should recognize these complexities to preserve cultural diversity and promote peaceful coexistence.

Keywords: Ethnic identity, lifestyle, cultural capital, Tabriz, ethnic diversity.

How to Cite: Hayati, S. & Ranjegar Ghale Kandi, B. (2026). The Study of the Impact of Ethnic Identity on the Lifestyle of Tabriz Residents. *Journal of Sociology of Lifestyle*, 11(2), 1-23. [In Persian].

Extended Abstract

Background and Purpose

In multiethnic societies such as Tabriz, ethnic identity functions as more than a demographic indicator—it operates as a dynamic sociocultural structure influencing daily practices, consumption patterns, and identity formation. While lifestyle studies in Iranian urban sociology often emphasize class, modernization, or urbanization, they seldom address the critical role of ethnicity in shaping lived experiences. This oversight has limited the analytical scope of how individuals negotiate tradition and modernity in ethnically diverse cities. Drawing from Bourdieu's theory of habitus, Weber's notion of status groups, and Giddens' reflexivity model, this study explores how ethnic identity informs lifestyle practices in Tabriz—a city marked by a dominant Azeri Turkish population and increasing multicultural complexity. Ethnicity influences not only symbolic markers such as language, rituals, and clothing but also concrete choices like housing, diet, health behaviors, and media preferences. These patterns are further shaped by structural factors such as patriarchy, migration, religious norms, and access to cultural capital. This research seeks to bridge the theoretical and empirical gap by systematically analyzing 59 domestic studies (2014–2025) to construct a conceptual understanding of ethnic lifestyle as a reflexive and stratified phenomenon. The central aim is to explain how ethnic identity mediates the formation of legal, cultural, and social lifestyles in contemporary Tabriz and to highlight its implications for cultural policy and urban coexistence.

Materials and Methods

This research adopted a qualitative documentary approach based on systematic content analysis. A total of 159 initial sources were collected through academic databases including SID, IranDoc, Noormags, and the Iranian Humanities Portal using relevant keywords such as ethnic identity, lifestyle, cultural capital, local identity, and diversity. After removing duplicates, conference papers, and irrelevant materials, 59 scientific articles were selected for full review based on criteria of validity, originality, and topical relevance. The analytical process involved two coding techniques: attributional coding to categorize key concepts and holistic coding to synthesize overarching themes. The "wave reading" method was employed to iteratively interpret findings across multiple sources. Although the primary geographical focus was Tabriz, select studies from other regions were incorporated due to thematic relevance. The method emphasized conceptual saturation rather than generalizability, in line with interpretive paradigms.

Findings

The findings reveal that ethnic lifestyle is a layered, symbolic, and reflexive phenomenon institutionalized through cultural capital, identity cohesion, symbolic boundaries, and social reproduction. First-level factors include identity integration, cultural distinction, symbolic distance, media consumption patterns, gendered preferences, and environmental pressures. Ethnic identity reinforces specific aesthetic and behavioral orientations—such as traditional music, local cuisine, and ethnic clothing—while offering psychological resilience through group belonging. Second-level findings show that ethnic lifestyle is mediated by variables such as class, migration history, age, access to cultural resources, and media exposure. In the context of Tabriz, men are more likely to adopt modern media-driven styles, while women blend traditional values with new symbolic forms. Religious affiliation and family structure also correlate with lifestyle choices. Notably, emotional resilience, as facilitated by ethnic support networks, enhances adaptability to urban challenges. Furthermore, institutional trust and civic behavior are positively associated with symbolic legitimacy and cultural inclusivity promoted by ethnic identity. This layered influence ultimately positions ethnicity as a field of both resistance and adaptation.

Discussion & Conclusion

The study underscores the complex and ambivalent role of ethnic identity in shaping urban lifestyles. Ethnicity is not merely a static marker but a mediating force that intersects with power, discourse, and structure. It operates as both a mechanism of distinction and a resource for emotional survival and symbolic integration. Drawing on sociological theories—Weber's status distinction, Bourdieu's symbolic capital, Giddens' reflexivity,

Foucault's discourse-power dynamics, and Hall's cultural representation—the analysis demonstrates that lifestyle choices are embedded within broader institutional and cultural matrices. Ethnicity becomes a vehicle for the reproduction of both cultural solidarity and structural inequality. Policymaking must consider these dynamics and avoid reductive, homogenizing frameworks. Instead, urban and cultural policies should embrace diversity as a strategic asset and support pluralistic, participatory frameworks for identity expression. Ultimately, this study confirms that ethnic identity in cities like Tabriz plays a decisive role in sustaining cultural resilience, enhancing coexistence, and shaping everyday life.

Funding

This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Authors' Contributions

The first author was responsible for guiding the writing process and providing overall supervision for the manuscript. The second author was in charge of drafting the article and collecting the necessary data for its composition. Both authors reviewed and approved the final version of the manuscript.

Conflicts of Interest

The authors declare no conflict of interest related to the publication of this article.

Acknowledgement

The authors would like to express their sincere appreciation to all scholars whose prior research made this systematic review possible. Special thanks to local experts from Tabriz whose insight into cultural diversity informed our analysis.

References

- Adlipour, S., Bonyad, L., & Bardiafar, N. (2015). An analysis of the relationship between lifestyle and cultural identity among the youth of Tabriz. *National Studies*, 16(4[64]), 93–114. <https://doi.org/20.1001.1.1735059.-1394.16.64.6.6> [In Persian].
- Adlipour, S., Soleimani, H., & Mofakhari, E. (2014). The relationship between media consumption, social identity, and modern lifestyle among the youth of Tabriz. *Communication Research*, 21(79), 121–146. <https://doi.org/10.22082/cr.2014.15328> [In Persian].
- Ahmadzadeh, H. and Maleki, H. (2025). A Study on the Factors Influencing the Economic Lifestyle of Guilds and Their Reluctance to Pay Municipal Duties: Perspectives from Employees and Guild Members of District 8 in Tabriz Metropolis. *Journal of Lifestyle Sociology*, (119). DOI: 10.22034/sls.2024.19368. [In Persian].
- Allameh, S., & Navah, R. (2019). Reflexivity: A conflict of views in Anthony Giddens and Michel Foucault (Genealogy of reflexivity in the modern era). *Fundamental West Studies*, 10(1), 129–147. Retrieved from <https://www.magiran.com/p2048204> [In Persian].
- Balali, E. and Eskandarzadeh, F. (2018). An Investigation into the Factors Affecting the Physical Health of Turk and Kurd Ethnic Groups with Emphasis on the Behavioral Dimension of Lifestyle (Case Study: Tabriz and Mahabad Cities). *Iranian Journal of Sociology*, 19(4), 113–138. DOI: 10.22034/jsi.2018.38239. [In Persian].
- Cho, D., Kim, S., Mama, S. K., Swartz, M. C., Geng, Y., & Lu, Q. (2023). Multiple levels of influence on lifestyle behaviors among cancer survivors in racial and ethnic minority groups: a systematic review. *European Journal of Cancer Care*, 2023(1), 8504968.
- Georgiou, M. (2001). *Negotiated uses, contested meanings, changing identities: Greek Cypriot media consumption and ethnic identity formations in North London*. <http://etheses.lse.ac.uk/2250/>

- Golabi, F., Aghayari Heyr, T., Alizadeh Aghdam, M. B., & Norouzi, E. (2024). A sociological study of the characteristics of a trauma-affected city from the perspective of citizens (Case study: Tabriz). *Iranian Journal of Social Studies and Research*, 13(1), 37–53. <https://doi.org/10.22059/jisr.2024.369225.1466>. [In Persian].
- Hajilou, F., & Ranjgar Ghaleh Kandi, B. (2023). A Study on Social Factors Related to Responsible Water Consumption in Iran. *Journal of Environmental, Natural Resources and Sustainable Development Studies*, 10(1). <https://www.magiran.com/p2662071>. [In Persian].
- Hajilou, F., & Rostami, M. (2023). An Analysis of Factors Related to Social Responsibility in a Risk Society. *Environmental Hazards Management*, 10(1), 29–41. <https://doi.org/10.22059/jhsci.2023.356104.769>. [In Persian].
- Hajilou, F., Aghayari Tavakkol, T., & Alipour Abdar, F. (2021). Underlying Causes of Child Marriage (Case Study of Women with Lived Experience Referred to Health Centers in Tabriz). *Woman and Society Quarterly*, 12(48), 103–116. <https://doi.org/10.30495/jzv.2022.28413.3610>. [In Persian].
- Hashemzadeh, S. A. (2018). The effects of consumerism on individual moral identity with an emphasis on the lifestyle of Iranians. *Quarterly Scientific-Research Journal of Applied Ethics Studies*, 14(32), 147–166. <https://doi.org/10.22081/jare.2019.53707.1363>. [In Persian].
- Haughton, C. F., Silfee, V. J., Wang, M. L., Lopez-Cepero, A. C., Estabrook, D. P., Frisard, C., ... & Lemon, S. C. (2018). Racial/ethnic representation in lifestyle weight loss intervention studies in the United States: a systematic review. *Preventive Medicine Reports*, 9, 131–137.
- Hayati, S. (2021). Interaction Between Social Vitality and Identity as a Pillar of Human Development: A Survey Study. *Journal of Economic Sociology and Development*, 10(1), 183–217. <https://doi.org/10.22034/jeds.-2021.42676.1472>. [In Persian].
- Hedavand Aval, G., Mehrabi Koushki, H., & Yazdkhasti, B. (2017). Examining the impact of ethnicity on mental health, spousal abuse, social support, and marital satisfaction among women. *Social Studies of Women's Psychology*, 15(2), 81–104. <https://doi.org/10.22051/jwsps.2017.6706.1008>. [In Persian].
- Heydari, A., Mokhtari, M., and Khanmohammadi, E. (2017). An Investigation of the relationship between collective identities and Kinds of musical consumption: a case study of Lor students of Yasouj University. *Journal of Applied Sociology*, 28(1), 159–184. doi: 10.22108/jas.2017.21256. [In Persian].
- Khandehro, & Rezaei. (2017). An Analysis of Ethnic Habitus and Its Application in the Analysis of Ethnicity in Iranian Society. *Studies of Tribes and Nomads*, 7(2), 65–92. [In Persian].
- Lubin, F., Lusky, A., Chetrit, A., & Dankner, R. (2003). Lifestyle and ethnicity play a role in all-cause mortality. *Journal of Nutrition*, 133(4), 1180–1185. <https://doi.org/10.1093/JN/133.4.1180>
- Mansouri, S., Karimi Sani, P., Rahmannedjad, A., & Sadeghpour, S. (2018). A comparison of lifestyle and resilience among divorced women in Iran (Tabriz) and Iranian women living in Finland (Helsinki). *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 5(1), 65–76. Retrieved from <http://shenakht.muk.ac.ir/article-1-433-fa.html>. [In Persian].
- Mobius, S. (2011). Postmodern theorists of sociology in France: The College of Sociology, Edgar Morin, Michel Maffesoli, Bruno Latour. *Iranian Journal of Sociology*, 12(4), 162–183. <https://doi.org/10.1001.1.17351901.-1390.12.4.6.8>. [In Persian].
- Mousavi, S., & Rad, F. (2015). The relationship between the amount and manner of mass media use and the lifestyle of citizens in Tabriz. *Sociological Studies*, 7(28), 25–39. <https://sanad.iau.ir/Journal/jss/Article/-957653/FullText>. [In Persian].
- Mu, Y., Huang, J., Yang, J., Zuo, H., Monami, M., do Vale Moreira, N. C., & Hussain, A. (2024). Ethnic differences in the effects of lifestyle interventions on adverse pregnancy outcomes among women with gestational diabetes mellitus: A systematic review and meta-analysis. *Diabetes Research and Clinical Practice*, 217, 111875.

- Niazi, M., Afra, H., Nejadi, A., and Sakhaei, A. (2018). Meta-Analysis of the Relationship Between Cultural Capital and Lifestyle. *Journal of Applied Sociology*, 29(4), 1-20. doi: 10.22108/jas.2018.103957.1107. [In Persian].
- Niazi, M., Eslami Bonab, S. R., Montazeri Khosh, H., & Sokhai, A. (2018). Meta-analysis of studies on the relationship between lifestyle and social identity. *Social Sciences of Ferdowsi University of Mashhad*, 15(2), 237–267. <https://doi.org/10.22067/jss.v15i2.62132>. [In Persian].
- Puka, K., Kilian, C., Zhu, Y., Mulia, N., Buckley, C., Lasserre, A. M., ... & Probst, C. (2023). Can lifestyle factors explain racial and ethnic inequalities in all-cause mortality among US adults? *BMC Public Health*, 23(1), 1591.
- Ritzer, G. (2016). *Sociological Theory (translated by Houshang Naeibi)*. Tehran: Ney Publishing. [In Persian].
- Rustaei, S., Foroghi Soumeh, M., & Ghorbani, R. (2020). Analysis of Factors Influencing Changes in Residential Lifestyle within the Behavioral and Structural Geography of Tabriz Metropolis. *Regional Planning*, 10(39), 95–108. <https://doi.org/10.1001.1.22516735.1399.10.39.7.9>. [In Persian].
- Saadati, M. (2021). A Sociological Study of the Relationship between Ethnic Identity and Aggression with Emphasis on Axel-Honneth Recognition Theory. *Journal of Applied Sociology*, 32(4), 25-44. doi: 10.22108/jas.2021.122381.1884. [In Persian].
- Savage, M. J., Procter, E. L., Magistro, D., Hennis, P. J., Donaldson, J., Leslie-Walker, A., ... & James, R. M. (2024). Characterising the activity, lifestyle behaviours and health outcomes of UK university students: an observational cohort study with a focus on gender and ethnicity. *BMC Public Health*, 24(1), 3501.
- Savage, M. J., Procter, E. L., Magistro, D., Hennis, P. J., Donaldson, J., Leslie-Walker, A., ... & James, R. M. (2024). Characterising the activity, lifestyle behaviours and health outcomes of UK university students: an observational cohort study with a focus on gender and ethnicity. *BMC Public Health*, 24(1), 3501.
- Shafei, R., Ghafourian Shagerdi, A., & Saeedi, S. (2020). An Analysis of the Role of Lifestyle and Ethnocentrism in Consumers' Judgments about Domestic Products. *Modiriyat-e-Farda (Future Management)*, 19(62), 221–234. Retrieved from <https://sid.ir/paper/379324/fa>. [In Persian].
- Siregar, P. H., Fitri, H., & Sumantri, P. (2024). Transformasi Tradisi Mangalehen Tuor dalam Upacara Perkawinan Mandailing Pasca Migrasi ke Kota Medan. *Polyscopia*, 1(3), 168–172. <https://doi.org/10.57251/polyscopia.v1i3.1377>
- Statistical Center of Iran. (2016). *Detailed results of the General Census of Population and Housing: East Azerbaijan Province*. Tehran: Statistical Center of Iran. [In Persian].
- Vakilzadeh Dizaji. (2023). A sociological study of the tendency towards traditional and modern music and related social and economic factors among students of Tabriz University. *National Conference on Interdisciplinary Research in Management and Humanities*, 6(6), 548–564. Retrieved from <http://noo.rs/HmGt3>. [In Persian]
- Wijaya, I. S. (2016). *Konstruksi identitas diri dalam organisasi etnis*. 18(2), 145939. <https://doi.org/10.21093/LJ.V18I2.762>
- Zare, B., & Riki, Y. (2022). A Comparative Study of Social Factors Influencing Social Identity of Students (with Emphasis on Lifestyle and Social Class) at Zabol and Kharazmi Universities. *Sociology of Lifestyle*, 8(19), 110–144. [In Persian].

نوع مقاله: مروری

بررسی تأثیر هویت قومی بر سبک زندگی شهروندان تبریز

صفر حیاتی^۱، بهمن رنجگر قلعه‌کندی^۲

۱. استادیار جامعه‌شناسی اقتصادی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.
۲. دانشجوی دکتری علوم اجتماعی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

* ایمیل نویسنده مسئول: S.hayati@tabrizu.ac.ir ؛ (ارکید: <https://orcid.org/0000-0002-3744-8162>)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۶/۱۷ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۴/۰۷/۱۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۲۹

چکیده

در جوامع چندقومیتی، هویت قومی، نقشی اساسی در شکل‌دهی سبک زندگی شهروندان ایفا می‌کند. هدف این پژوهش، تحلیل تأثیر هویت قومی بر سبک زندگی ساکنان تبریز و درک تعاملات میان سنت‌ها و مدرنیته است. پژوهش به روش اسنادی و با تحلیل نظام‌مند ۵۹ مقاله داخلی در بازه زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۴ انجام شد. یافته‌ها نشان می‌دهد سبک زندگی قومی پدیده‌ای چندلایه، نمادین و بازاندیشانه است که از طریق سرمایه فرهنگی، انسجام هویتی و تمایزات نمادین، نهادینه می‌شود. قومیت علاوه بر بازتولید تمایزات اجتماعی، زمینه‌ساز مقاومت فرهنگی در برابر یکسان‌سازی مدرن است. همچنین، سبک زندگی قومی در چارچوب نابرابری‌های ساختاری همچون مردسالاری و تعصبات مذهبی بازتولید می‌شود. شبکه‌های حمایتی قومی، تاب‌آوری روانی و سازگاری اجتماعی را تقویت می‌کنند. نتیجه‌گیری این است که سبک زندگی در تبریز، میدان پیچیده‌ای از کنش، بازنمایی و مقاومت فرهنگی است که هویت قومی، تمامی ابعاد آن را تحت تأثیر قرار می‌دهد. سیاست‌گذاری فرهنگی و شهری باید ضمن شناخت این پیچیدگی‌ها، به حفظ تنوع فرهنگی و تقویت همزیستی مسالمت‌آمیز بپردازد.

کلیدواژه‌ها: هویت قومی، سبک زندگی، سرمایه فرهنگی، تبریز، تنوع قومی.

استناد به این مقاله:

حیاتی، صفر و رنجگر قلعه‌کندی، بهمن. (۱۴۰۵). بررسی تأثیر هویت قومی بر سبک زندگی شهروندان تبریز. *جامعه‌شناسی سبک زندگی*، ۱۱(۱)، ۲۳-۱.

Copyright ©The authors

Publisher: University of Tabriz, Tabriz, Iran

This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>)

مقدمه

در جوامع چندقومیتی، قومیت نه تنها به مثابه یک نشانگر جمعیتی، بلکه به عنوان یک ساختار فرهنگی اجتماعی مؤثر در شکل‌دهی به شیوه‌های زیست روزمره، الگوهای مصرف و نظام معنایی افراد عمل می‌کند (Georgiou, 2001; Wijaya, 2016). سبک زندگی، به عنوان مجموعه‌ای از عادات، رفتارها، ارزش‌ها و انتخاب‌های فردی و جمعی، همواره در تعامل با زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی، تاریخی و اجتماعی شکل می‌گیرد و در بستر شهرهای چندقومیتی، به شدت تحت تأثیر هویت قومی قرار دارد. تبریز، به عنوان یکی از کلان‌شهرهای مهم ایران با غالبیت قوم ترک آذری، بستری زنده از تعاملات قومی و تجربیات فرهنگی متنوع است که در آن، سبک زندگی شهروندان، برآمده از پیوند سنت و مدرنیته و بازتابی از تنش‌ها یا تعاملات میان تعلقات قومی و تحولات معاصر است.

هویت قومی در شهر نه فقط در قالب زبان، آیین‌ها و خاطره جمعی، بلکه در ساحت‌های ملموس‌تری چون الگوهای مصرف، نوع پوشش، مشارکت اجتماعی، روابط خانوادگی، ترجیحات رسانه‌ای و حتی انتخاب‌های زیستی و بهداشتی T ایفای نقش می‌کند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که عوامل قومی می‌توانند در انتخاب مسکن، الگوهای تغذیه، سطح فعالیت بدنی، و حتی نرخ بیماری و مرگ‌ومیر مؤثر باشند (Lubin et al., 2003; Savage, 2024). در شهرهایی نظیر تبریز، این پیوندهای فرهنگی، تاریخی و قومی، سبک زندگی شهروندان را به صورت پیچیده‌ای جهت‌دهی می‌کنند. در عین حال، عواملی چون مهاجرت درون‌شهری و برون‌شهری، توسعه شهرنشینی، گسترش رسانه‌ها و سیاست‌گذاری‌های فرهنگی نیز به بازتعریف و دگرگونی این الگوهای زیست دامن زده‌اند (Siregar et al., 2024).

سبک زندگی، به عنوان بازتابی نمادین از چگونگی تجربه افراد از فرهنگ و اجتماع، نه تنها نشانگر تمایزهای فردی و گروهی است، بلکه ساختارهای هویتی و روابط قدرت را نیز بازتولید می‌کند. بررسی تأثیر هویت قومی بر سبک زندگی، امکان شناخت بهتر تنش‌ها و تعاملات فرهنگی، فرایندهای سازگاری یا مقاومت، و نهایتاً پیامدهای اجتماعی-اقتصادی این تعاملات را فراهم می‌آورد.

بر اساس داده‌های سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ که توسط مرکز آمار ایران منتشر شده است، کلان‌شهر تبریز از نظر ترکیب جمعیتی دارای تنوع قومی قابل توجهی است. اگرچه قوم ترک آذری اکثریت جمعیت را تشکیل می‌دهد، اما در دهه‌های اخیر حضور اقوام دیگری نظیر کرد، فارس و ارمنی نیز در این شهر به چشم می‌خورد. این تنوع قومی نه تنها به لحاظ فرهنگی و زبانی، بلکه از منظر اجتماعی و اقتصادی نیز بر پویایی‌های شهری تبریز تأثیرگذار بوده و بستر مناسبی برای تعاملات چندفرهنگی فراهم ساخته است (Iran Statistical Center, 2016). این تنوع قومی، سبک زندگی را به یک میدان منازعه و گفت‌وگوی فرهنگی بدل کرده است که در آن، عناصر سنتی و مدرن، بومی و فراملی، قومی و ملی، در تعامل یا تعارض با یکدیگرند.

با این حال، بسیاری از مطالعات شهری در ایران، نقش قومیت را نادیده گرفته یا آن را صرفاً به عنوان یک متغیر آماری بررسی کرده‌اند. در حالی که درک سبک زندگی بدون توجه به ریشه‌های فرهنگی و قومی، فهمی ناقص از واقعیت‌های زیسته

تولید می‌کند. این موضوع، خلأ پژوهشی مهمی است که توجه به آن می‌تواند به فهم دقیق‌تر پویایی‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در کلان‌شهرهای چندقومیتی کمک کند. این تنوع قومی و فرهنگی، به مثابه سرمایه فرهنگی‌ای چندوجهی برای شهر عمل می‌کند که بستر شکل‌گیری و بازتولید گونه‌های متنوع سبک زندگی، نظام‌های ارزشی و چارچوب‌های نگرشی را فراهم می‌آورد. سرمایه فرهنگی شهروندان، که تحت تأثیر عوامل متعددی همچون تعلقات قومی، زبان مادری، سطح تحصیلات، الگوهای مصرف فرهنگی و میزان مشارکت اجتماعی قرار دارد، نقشی تعیین‌کننده در تنظیم و شکل‌دهی ترجیحات سبک زندگی ایفا می‌کند (Gilan et al., 2023). بنابراین، این سرمایه فرهنگی باید به‌عنوان متغیری میانجی و کلیدی در تحلیل رابطه میان هویت قومی و سبک زندگی لحاظ شود؛ چرا که این نقش میانجی‌گری می‌تواند روندهای پیچیده تأثیرگذاری و بازتولید هویت و رفتارهای فرهنگی را به‌روشنی تبیین نماید.

در بستر متکثر و متحول کلان‌شهر تبریز، سبک‌های زندگی شهروندان در مواجهه با تنوع فرهنگی و مناسبات قومی، اشکال گوناگونی از بازتولید، مقاومت یا سازگاری را تجربه می‌کنند. این مقاله مروری با تکیه بر ادبیات نظری و تجربی، در پی تحلیل نقش هویت قومی در شکل‌دهی به الگوهای زیستی ساکنان تبریز است؛ به‌ویژه آنکه تجربه زیسته و تنش یا تعامل میان سبک‌های زندگی قومی و مدرن می‌تواند ابعاد پویایی فرهنگی را در چنین محیطی برجسته سازد. این تحلیل قادر است به حساس‌سازی سیاست‌گذاری‌های شهری و فرهنگی، ارتقای همزیستی اجتماعی و کاهش تعارضات نمادین در شهرهای چندقومیتی یاری رساند. در این زمینه، مسئله محوری آن است که هویت قومی چگونه بر ابعاد مختلف سبک زندگی شهروندان تبریز تأثیر می‌گذارد؟ تنوع قومی چه تأثیری بر سبک زندگی شهروندان تبریز دارد؟ سرمایه فرهنگی چگونه بر سبک زندگی افراد در تبریز تأثیر می‌گذارد؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر مبتنی بر رویکرد اسنادی است و با بهره‌گیری از تحلیل نظام‌مند متون و داده‌های ثانویه، به استخراج، طبقه‌بندی و تفسیر اطلاعات مرتبط با موضوع پژوهش پرداخته است. روش اسنادی، به‌عنوان یکی از شیوه‌های معتبر در پژوهش‌های سازمان‌یافته، مستلزم پیروی از الگویی دقیق در انتخاب و تحلیل منابع است؛ به‌گونه‌ای که کل فرایند در چهار مرحله اصلی شامل راهبرد جست‌وجو، معیارهای انتخاب منابع، تحلیل داده‌ها و ارزیابی کیفیت یافته‌ها سازمان‌دهی گردید (Hajilu & Ranjegar Ghaleh Kandi, 2023: 3). در گام نخست، راهبرد جست‌وجو بر مبنای کلیدواژه‌های منتخب نظیر هویت قومی، قومیت، سبک زندگی، هویت فرهنگی، هویت محلی، تعدد فرهنگی، همبستگی قومی، مصرف فرهنگی، قوم‌گرایی و تحولات سبک زندگی در ایران طراحی شد. پایگاه‌های علمی معتبر همچون پایگاه جهاد دانشگاهی، گوگل اسکالر، ایرانداک، پورتال جامع علوم انسانی، نورمگز و علم‌نت به‌عنوان منابع اصلی جست‌وجو انتخاب شدند. همچنین بازه زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۴ در نظر گرفته شد تا جدیدترین پژوهش‌ها و تازه‌ترین داده‌ها پوشش داده شوند. در مرحله دوم، غربالگری منابع در دو سطح شکلی و محتوایی انجام گرفت. غربالگری شکلی شامل بررسی سال انتشار، نوع منبع، اصالت مقاله و زبان بود. در حالی که غربالگری محتوایی، میزان ارتباط مستقیم مقاله با موضوع هویت قومی و سبک زندگی را بررسی می‌کرد. در این مرحله، از میان ۱۵۹ مقاله اولیه، موارد تکراری، کنفرانسی و غیرمرتبط حذف گردید.

به منظور دقت در انتخاب، ملاک‌های ورود به پژوهش شامل انتشار در نشریات علمی-پژوهشی معتبر، برخورداری از چارچوب نظری مشخص، انطباق مستقیم با محورهای پژوهش، و ارائه داده‌ها یا استدلال‌های علمی مستدل بود. در مقابل، ملاک‌های خروج شامل مقالات فاقد داوری علمی، پژوهش‌های ترویجی، مقالات فاقد انسجام نظری یا داده‌های معتبر، و مطالعاتی بود که تنها به ابعاد کلی هویت یا سبک زندگی پرداخته و فاقد ارتباط مستقیم با هویت قومی بودند. در نتیجه این فرایند، 59 مقاله نهایی انتخاب شدند.

در گام سوم، تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از روش کدگذاری انتسابی و کل‌نگر انجام شد. کدگذاری انتسابی به سازمان‌دهی داده‌ها در چارچوب مقولات از پیش‌تعیین‌شده کمک کرد و امکان مقایسه میان متون مختلف را فراهم آورد. در حالی‌که کدگذاری کل‌نگر با تمرکز بر استخراج مفاهیم کلی از هر بخش داده، بستری برای فهم کلان‌تر پدیده مورد مطالعه ایجاد نمود. برای افزایش دقت تحلیلی، از تکنیک خواندن موجی‌شکل استفاده شد. بدین معنا که پژوهشگر پس از مطالعه مجموعه‌ای از منابع، برداشت‌های نظری و تحلیلی خود را ثبت نموده و در مواجهه با منابع بعدی به بازاندیشی و اصلاح آن‌ها پرداخت (Hajilu & Rostami, 2023).

در گام چهارم، اعتبارسنجی یافته‌ها و ارزیابی کیفیت مقالات انتخاب‌شده مورد توجه قرار گرفت. این ارزیابی بر اساس معیارهایی چون اعتبار علمی نشریه، کیفیت استنادات، استحکام روش‌شناسی پژوهش‌ها و میزان هم‌خوانی نتایج با چارچوب نظری انجام شد. علاوه بر این، تلاش شد تنوع رویکردهای نظری (کلاسیک، مدرن و پست‌مدرن) نیز در نظر گرفته شود تا تحلیل‌ها تک‌بعدی نباشند. اطلاعات بخشی از اسناد و منابع بررسی‌شده در جدول شماره ۱ ارائه شده است. شایان ذکر است که با وجود تمرکز جامعه مورد مطالعه بر شهر تبریز، تنها پیشینه‌های مرتبط با این شهر گردآوری نشد، بلکه برخی از پژوهش‌های انجام‌شده در سایر مناطق ایران نیز به دلیل ارتباط موضوعی و امکان تعمیم مفهومی، در چارچوب پیشینه تحقیق وارد شدند. بدین ترتیب، فرایند روش‌شناسی این پژوهش نه تنها بر جامعیت منابع تأکید داشته بلکه بر دقت، شفافیت و انسجام مراحل تحلیل نیز استوار بوده است. اطلاعات برخی از اسناد بررسی‌شده در جدول شماره ۱ ارائه شده است. با وجود تمرکز جامعه مورد مطالعه بر تبریز، پیشینه‌های انجام‌شده در این شهر گردآوری شد؛ با این حال، چند پیشینه که به‌رغم انجام در سایر مناطق با موضوع پژوهش مرتبط بودند نیز در چارچوب پیشینه تحقیق جای گرفتند.

جدول ۱. مشخصات تعدادی از اسناد مورد بررسی پژوهش

نویسندگان (پیشینه داخلی)	سال	عنوان پژوهش	جامعه آماری	روش تحقیق
احمدزاده و همکاران	۱۴۰۴	بررسی عوامل مؤثر بر سبک زندگی اقتصادی اصناف و عدم تمایل به پرداخت عوارض: مطالعه‌ای از دیدگاه کارکنان و اصناف شهرداری منطقه ۸ کلان‌شهر تبریز.	تبریز	کمی / پیمایش
گلایی و همکاران	۱۴۰۳	مطالعه جامعه‌شناختی ویژگی‌های شهر ترومازده از منظر شهروندان	تبریز	کیفی / گراندد تئوری
فرج‌زاده و همکاران	۱۴۰۲	مطالعه جامعه‌شناختی میزان گرایش به موسیقی سنتی و موسیقی مدرن، و عوامل اجتماعی و اقتصادی مرتبط با آن در بین دانشجویان دانشگاه تبریز	تبریز	کمی / پیمایشی
زارع و همکاران	۱۴۰۱	مطالعه تطبیقی عوامل اجتماعی مؤثر بر هویت اجتماعی دانشجویان (با تأکید بر سبک زندگی و طبقه اجتماعی)	دانشگاه زابل و خوارزمی	کمی / پیمایشی

سعدتی	۱۴۰۰	مطالعه جامعه‌شناختی رابطه بین هویت قومی و پرخاشگری با تأکید بر نظریه به رسمیت‌شناسی آکسل هونت	تبریز	کمی / پیمایشی
حاجیلو و همکاران	۱۴۰۰	علل زمینه‌ساز کودک‌همسری (مطالعه موردی زنان دارای تجربه زیسته مراجعه کننده به مراکز بهداشتی شهر تبریز)	تبریز	کیفی / پدیدار شناسی
حیاتی	۱۴۰۰	همکنشی بین نشاط اجتماعی و هویت، محور توسعه انسانی: پژوهشی پیمایشی	تبریز	کمی / پیمایشی
روستایی و همکاران	۱۳۹۹	تحلیل عوامل مؤثر در تغییر سبک زندگی مسکونی در قلمرو جغرافیای رفتاری و ساختاری کلان‌شهر تبریز	تبریز	کمی / پیمایشی
شافعی و همکاران	۱۳۹۹	تحلیل نقش سبک زندگی و قوم گرایی بر قضاوت مصرف‌کنندگان درباره محصولات داخلی	اذربایجان شرقی	کمی / کیفی
بلالی و همکاران	۱۳۹۷	بررسی عوامل مؤثر بر میزان سلامت جسمانی قومیت‌های ترک و کرد با تأکید بر بُعد رفتاری سبک زندگی (مورد مطالعه: شهرهای تبریز و مهاباد).	تبریز / مهاباد	کمی / پیمایشی
منصوری و همکاران	۱۳۹۷	مقایسه سبک زندگی و میزان سرسختی زنان بعد از طلاق در ایران (تبریز) با زنان ایرانی مقیم فنلاند (هلسینکی)	تبریز / فنلاند	کمی / پیمایشی
نیازی و همکاران	۱۳۹۷	فرا تحلیل مطالعات رابطه بین سبک زندگی و هویت اجتماعی	ایران	فرا تحلیل / پیمایشی
نیازی و همکاران	۱۳۹۷	فرا تحلیل رابطه سرمایه فرهنگی و سبک زندگی	ایران	فرا تحلیلی / پیمایشی
هاشم‌زاده	۱۳۹۷	اثرات مصرف‌گرایی بر هویت اخلاقی فردی با تکیه بر سبک زندگی ایرانیان	ایران	توصیفی و تحلیلی
هداوند اول و همکاران	۱۳۹۶	بررسی تأثیر عامل قومیت بر سلامت روان، همسرآزاری، حمایت اجتماعی و رضایت زناشویی زنان	ایران	کمی / پیمایشی
عدلی پور و همکاران	۱۳۹۴	رابطه مصرف رسانه‌ای با هویت اجتماعی و سبک زندگی نوین در بین جوانان شهر تبریز	تبریز	کمی / پیمایشی
موسوی و همکاران	۱۳۹۴	بررسی رابطه میزان و نحوه استفاده از رسانه‌های جمعی با سبک زندگی شهروندان شهر تبریز	تبریز	کمی / پیمایشی
عدلی پور و همکاران	۱۳۹۳	تحلیل رابطه سبک زندگی با هویت فرهنگی جوانان شهر تبریز	تبریز	کمی / پیمایشی
کوهی و همکاران	۱۳۹۳	مطالعه سبک زندگی دینی شهروندان ۱۵-۶۵ ساله شهر تبریز و عوامل مرتبط بر آن	تبریز	کمی / پیمایشی
نویسندگان (پیشینه خارجی)	سال	عنوان پژوهش	روش تحقیق	
مو و همکاران ^۱	۲۰۲۴	تفاوت‌های قومی در تأثیر مداخلات سبک زندگی بر پیامدهای نامطلوب بارداری در میان زنان مبتلا به دیابت بارداری: یک بررسی سیستماتیک و متاآنالیز	کیفی	
ساویج و همکاران ^۲	۲۰۲۴	توصیف فعالیت، رفتارهای سبک زندگی و پیامدهای سلامتی دانشجویان دانشگاه بریتانیا: یک مطالعه کوهورت مشاهده‌ای با تمرکز بر جنسیت و قومیت	کمی	
پوکا و همکاران ^۳	۲۰۲۳	آیا عوامل سبک زندگی می‌توانند نابرابری‌های نژادی و قومی را در مرگ‌ومیر به هر علتی در بین بزرگسالان آمریکایی توضیح دهند؟	کیفی	
چو و همکاران ^۴	۲۰۲۳	سطوح مختلف تأثیر بر رفتارهای سبک زندگی در میان بازماندگان سرطان در گروه‌های اقلیت نژادی و قومی: یک بررسی سیستماتیک	کیفی	
هاتون و همکاران ^۵	۲۰۱۸	بازنمایی نژادی/قومی در مطالعات مداخله‌ای کاهش وزن سبک زندگی در ایالات متحده: یک بررسی سیستماتیک	کیفی	

1. Mo et al
2. Savage et al
3. Puka et al
4. Cho et al
5. Haughto et al n

جمع‌بندی پیشنهادی تحقیق نشان می‌دهد که سبک زندگی، نقش مهمی در تقویت همبستگی اجتماعی و شکل‌دهی هویت فرهنگی ایفا می‌کند. سبک‌های زندگی خاص، موجب فاصله‌گذاری نمادین و بازتولید منزلت فرهنگی می‌شوند و تأثیر سبک زندگی بر هویت اجتماعی در گروه‌های مختلف، به‌ویژه مردان و افراد غیردانشگاهی، متفاوت است. تغییرات محیطی و ساختاری، از جمله بازپیکربندی سکونت، بر انتخاب‌های فضایی و سبک زندگی اثرگذارند. همچنین، سبک زندگی مدرن با کاهش هویت فرهنگی همراه است. در حالی که سبک زندگی سنتی، هویت فرهنگی را تقویت می‌کند. ساختارهای ذهنی و گرایش به وطن‌پرستی موجب ترجیح محصولات داخلی و افزایش مؤلفه‌های هویت قومی می‌شوند که گاه با رفتارهای پرخاشگرانه مرتبط است. نابرابری‌های اجتماعی و سلامت به‌دلیل سلطه سبک زندگی مسلط و شکاف‌های قومی تشدید می‌شود. عوامل جمعیتی و خانوادگی نیز در شکل‌گیری سبک‌های دینی و مذهبی نقش دارند و حمایت‌های اجتماعی می‌تواند تاب‌آوری و سازگاری روانی را تقویت کند. در نهایت، همبستگی اجتماعی و فرهنگ گفت‌وگو، پذیرش هزینه‌ها و قوانین شهری را تسهیل می‌نماید.

به دلیل اهمیت موضوع تأثیر هویت قومی بر سبک زندگی و پیچیدگی‌های ناشی از تعامل عوامل فرهنگی، اجتماعی و ساختاری، کنار هم قرار دادن و تحلیل نتایج تحقیقات مختلف از اهمیت والایی برخوردار است. این رویکرد نه تنها امکان درک جامع‌تر و عمیق‌تر از پویایی‌های سبک زندگی در جوامع چندقومیتی را فراهم می‌کند، بلکه می‌تواند زمینه‌ساز توسعه سیاست‌ها و راهکارهای مؤثر در جهت ارتقاء همزیستی اجتماعی، کاهش تعارضات و تقویت انسجام فرهنگی باشد. بنابراین مرور نظام‌مند پیشنهادی تحقیق، مبنایی قوی برای توجیه اهمیت و ضرورت پژوهش حاضر به‌شمار می‌آید.

چارچوب تئوریک

مطالعه تأثیر قومیت بر سبک زندگی، مستلزم نگاهی چندبعدی به مفاهیمی نظیر هویت، تفاوت، فرهنگ، منزلت، عاملیت و قدرت است. در جوامع چندقومیتی، سبک زندگی نه‌فقط تجلی ذوق و سلیقه فردی، بلکه بازتابی از وضعیت فرهنگی-اجتماعی، مناسبات قدرت، فرآیندهای هویت‌یابی و کنش‌های معنادار جمعی است که در بستر قومی- فرهنگی شکل می‌گیرند.

از منظر ماکس وبر، سبک زندگی یکی از شاخص‌های تعیین‌کننده در بازنمایی موقعیت منزلتی است. به باور وبر، گروه‌های منزلتی از طریق سبک‌های متمایز مصرف، پوشش، زبان و ذائقه‌های فرهنگی، به بازتولید مرزهای اجتماعی می‌پردازند (Ritzer, 2016). در جوامع قومی، این منزلت اغلب با قومیت گره خورده و سبک زندگی بدل به ابزاری برای تمایز فرهنگی، تقویت هویت جمعی و ایجاد نوعی «ما» در برابر «دیگران» می‌شود. پی‌یر بوردیو^۱ با نظریه کنش، به‌ویژه مفاهیم «عادت‌واره» (Habitus) و «سرمایه فرهنگی»، تحلیل جامعه‌شناختی عمیق‌تری از سبک زندگی ارائه می‌دهد. بوردیو نشان می‌دهد که سبک زندگی، نتیجه درونی‌سازی ساختارهای اجتماعی است. بدین معنا که تجربیات فرهنگی قومیت‌ها در قالب عادت‌واره‌ها نهادینه می‌شوند و کنش‌های روزمره را هدایت می‌کنند (Khandero et al., 2017: 68). این فرآیند نهادینه‌سازی، موجب استمرار تمایز سبک‌های زندگی قومی در زمینه‌هایی چون غذا، موسیقی، زبان، معماری، آداب و آیین‌ها می‌شود. سرمایه فرهنگی قومی، به‌ویژه در نسل‌های جدید، می‌تواند به سرمایه نمادین تبدیل شود که شأن و منزلت اجتماعی را در بافت شهری افزایش دهد.

1. Pierre Bourdieu

آنتونی گیدنز^۱ با طرح مفهوم «بازاندیشی» در جوامع مدرن، به فرآیند انتخاب‌گری در سبک زندگی توجه دارد. در جهان مدرن، افراد نه صرفاً بر اساس سنت‌های قومیتی، بلکه از طریق مواجهه با رسانه‌ها، نهادهای مدرن و تنوع فرهنگی، سبک زندگی خود را به صورت آگاهانه بازتعریف می‌کنند (Alameh, 2019: 133). گیدنز به ما نشان می‌دهد که قومیت دیگر تنها یک هویت تحمیلی نیست، بلکه مرجعی برای بازاندیشی و بازسازی هویت فردی و جمعی در زمینه تحولات فرهنگی و تکنولوژیک است.

از منظری دیگر، نظریه‌پردازان پست‌مدرن مانند ژان بودریار^۲ سبک زندگی را نه بازتاب واقعیت، بلکه نوعی «شبیه‌سازی» و مصرف نمادین می‌دانند. بودریار، سبک زندگی را محصول بازی نشانه‌ها و نمادها می‌داند؛ جایی که اقوام نیز ناگزیر می‌شوند هویت خود را در قالب‌های قابل مصرف (مد، موسیقی، رسانه) بازتولید کنند (Heydari, 2017: 166). این رویکرد مصرفی، هویت قومی را به حوزه بازاری و رسانه‌ای وارد کرده و بازنمایی آن را با منطق سرمایه‌داری پیوند می‌دهد.

میشل مافزولی نیز با طرح «قبیله‌های نوین»، بازگشت به جماعت‌های عاطفی، نمادین و سیال را در دنیای پست‌مدرن ترسیم می‌کند. در این جماعت‌ها، قومیت به عنوان یکی از محورهای شکل‌گیری تعلقات موقتی، سبک زندگی و معناهای زیسته عمل می‌کند (Mobius, 2011: 171). بنابراین، سبک زندگی قومی در فضاهای شهری، همچون نوعی مقاومت در برابر فردگرایی افراطی مدرن و یکسان‌سازی فرهنگی ظاهر می‌شود. میشل فوکو^۳ با تمرکز بر گفتمان و قدرت، به ما می‌آموزد که هویت قومی و سبک زندگی نه از طریق انتخاب آزاد، بلکه در میدان‌هایی از قدرت، دانش و انضباط شکل می‌گیرند (Ritzer, 2016). رسانه‌ها، نظام آموزشی و نهادهای دولت-ملت، در بازنمایی قومیت‌ها نقش بسزایی دارند. سبک زندگی قومی نیز از این منظر، محصول هم‌زمان مقاومت و تبعیت از گفتمان‌های مسلط فرهنگی است. این دیدگاه برای تحلیل سبک زندگی در اقوام حاشیه‌نشین یا اقلیت‌های فرهنگی اهمیت دوچندان دارد.

استوارت هال^۴ در نظریه هویت فرهنگی، بر «ساخت‌یافتگی» و «چندلایگی» هویت تأکید دارد. به باور او، قومیت از طریق بازنمایی در گفتمان‌های رسانه‌ای، سیاسی و آموزشی، همواره در حال بازساخت است. سبک زندگی قومی در این چارچوب، یک پروژه فرهنگی-سیاسی است که هم می‌تواند به بازتولید کلیشه‌ها منجر شود و هم امکان مقاومت نمادین را فراهم آورد (Zare&Riki, 2022).

در ادامه این مسیر، هابرماس^۵ با تمرکز بر کنش ارتباطی (Ritzer, 2016) نشان می‌دهد که سبک زندگی قومی می‌تواند در فضای عمومی، به مثابه امری گفت‌وگویی و میان‌فرهنگی شکل گیرد. از این منظر، قومیت نه یک دیوار بسته، بلکه بستری برای دیالوگ، تفاهم و هم‌زیستی فرهنگی است، مشروط به آنکه شرایط ساختاری برابر فراهم شده باشد. از منظر هنری لوفور^۶، سبک زندگی در بستر «زندگی روزمره» و «فضای شهری» معنا می‌یابد. به باور او، فضاهای شهری نه تنها مکان‌های فیزیکی، بلکه حامل معانی اجتماعی و فرهنگی هستند که در آن، هویت‌های قومی بازتولید می‌شوند (Rahbari & Shaapour, 2014:).

1. Anthony Giddens

2. Jean Baudrillard

3. Foucault

4. Stuart Hall

5. Habermas

6. Henri Lefebvre

119). در تبریز، بازنمایی هویت قومی آذری در قالب زبان، بازارهای محلی، آیین‌های مذهبی و معماری سنتی، بیانگر آن است که سبک زندگی شهروندان در متن زندگی روزمره و مناسبات فضایی شهری تثبیت می‌شود.

نوربرت الیاس^۱ با نظریه «فرایند تمدن» نشان می‌دهد که هنجارها و رفتارهای اجتماعی در گذر زمان تاریخی شکل گرفته و درونی می‌شوند (Elias, 2013). در تبریز نیز سبک زندگی قومی آذری‌ها در قالب آداب غذایی، شیوه‌های احترام و روابط خانوادگی استمرار یافته و بخشی از میراث تمدنی به شمار می‌آید. این دیدگاه توضیح می‌دهد که هویت قومی نه یک عنصر ثابت، بلکه فرآیندی تاریخی است که سبک زندگی شهروندان را هدایت می‌کند.

اروینگ گافمن^۲ در نظریه «نمایش اجتماعی» تأکید دارد که افراد در کنش‌های روزمره خود، نقش‌هایی را در صحنه عمومی ایفا می‌کنند (Ritzer, 2016). در تبریز، شهروندان آذری از طریق زبان ترکی، پوشش سنتی در مناسبت‌ها و رفتارهای آیینی، هویت قومی خویش را به نمایش می‌گذارند. این نمایش فرهنگی در عرصه عمومی، بخشی از سبک زندگی آنان را می‌سازد و مرزهای نمادین «ما» و «دیگران» را مشخص می‌کند.

از منظر میشل دوسرتو، زندگی روزمره عرصه «تاکتیک‌ها» و «مقاومت‌های خرد» در برابر ساختارهای مسلط (Agha janzadeh, 2024). در تبریز، شهروندان با استفاده از تاکتیک‌هایی چون حفظ زبان مادری در خانواده یا بازآفرینی آیین‌های قومی در فضاهای مدرن، هویت قومی خود را در سبک زندگی روزمره بازتولید می‌کنند. این تاکتیک‌ها نشان‌دهنده نوعی مقاومت فرهنگی در برابر روندهای یکسان‌ساز مدرنیته است.

زیگمونت باومن^۳ با مفهوم «مدرنیته سیال» توضیح می‌دهد که هویت‌ها و سبک‌های زندگی در جهان معاصر همواره در حال بازتعریف‌اند (Ritzer, 2016). در تبریز، جوانان آذری، سبک زندگی خود را در ترکیبی از عناصر قومی (زبان، موسیقی محلی، سنت‌ها) و عناصر جهانی (مد، رسانه، فناوری) شکل می‌دهند. این تلفیق سیال نشان می‌دهد که هویت قومی همچنان در سبک زندگی شهری نقش محوری دارد، اما در بستر جهانی شدن و تغییرات مدرن، بازتعریف می‌شود.

بر مبنای این چارچوب گسترده نظری، روشن می‌شود که سبک زندگی قومی در جوامعی مانند تبریز، پدیده‌ای چندلایه، بازاندیشانه، بازنمایی‌شده، قدرت‌مند و نمادین است. قومیت هم‌زمان به‌عنوان ساختاری نهادینه‌شده (در نظریه بوردیو)، چارچوبی معنابخش (در نظریه گیدنز)، ابزاری برای مقاومت فرهنگی (در نظریات فوکو و هال) و بستری برای بازتولید سرمایه نمادین (در تحلیل وبر) عمل می‌کند. در چنین بستری، متغیرهایی نظیر طبقه اجتماعی، سن، جنسیت، تجربه مهاجرت، میزان دسترسی به رسانه‌ها و شبکه‌های قومی، همگی در شکل‌گیری سبک زندگی قومی نقش دارند.

یافته‌های پژوهش

بر مبنای مفاهیم مرتبط و مستخرج از تحقیقات مورد بررسی پژوهش حاضر، می‌توان عوامل مذکور را در ۷ مقوله کلی مرتبط با بازسازی سبک زندگی و هویت، بازنمایی و قومیت‌گرایی ذهنی، نابرابری ساختاری و اجتماعی، نابرابری ساختاری و

1. Norbert Elias
2. Erving Goffman
3. Zygmunt Bauman

اجتماعی، دینداری و هویت مذهبی، مشروعیت نهادی و اعتماد اجتماعی، تاب‌آوری و سازگاری روانی دسته‌بندی کرد. جدول شماره ۲ خلاصه مفاهیم استخراج شده در این خصوص را نشان می‌دهد.

جدول ۲. خلاصه مفاهیم و عوامل مرتبط با هویت قومی و سبک زندگی

مقوله کلی	مفاهیم کلیدی	عوامل مرتبط	نتایج
بازسازی سبک زندگی و هویت	انسجام هویتی	سبک هویت، پایگاه‌های هویتی، جهت‌گیری فردی	ارتقاء احساس سرزندگی، همبستگی اجتماعی
	تمایز فرهنگی	سبک تربیتی، آشنایی با هنر	ترجیح سبک‌های خاص، فاصله‌گذاری نمادین، بازتولید منزلت فرهنگی
	تمایز	سطح اثر سبک زندگی، تمایز جنسیتی، شکاف تحصیلات	اثر متوسط سبک زندگی بر هویت اجتماعی؛ قوی‌تر در مردان و افراد غیردانشگاهی
	دگرگونی زیست فضا	فشارهای محیطی، مناسبات اجتماعی	تأثیر متقابل محیط، بازپیکربندی سکونت، ارتقاء انتخاب‌های فضایی
	تمایز جنسی	جنسیت، مصرف رسانه، نوع هویت	سبک زندگی مدرن‌تر در مردان؛ پیوند هویت و رسانه با سبک زندگی نوین در زنان
	تضاد	گرایش فرهنگی، نوع سبک زندگی	کاهش هویت فرهنگی در سبک زندگی مدرن و افزایش آن در سبک زندگی سنتی
بازنمایی و قومیت‌گرایی ذهنی	بازنمایی ذهنی	سبک زندگی، گرایش‌های قوم‌گرایانه	تأثیر ساختارهای ذهنی، برتری وطن‌پرستی و علائق، تمایل به محصولات داخلی
	بازنمایی قومی	وابستگی قومی، زبان و موسیقی بومی، همبستگی درون‌گروهی	افزایش مؤلفه‌های هویت قومی، افزایش رفتارهای پرخاشگرا
بحران هویتی و تنش روانی	تنش هویتی	سبک زندگی، طبقه اجتماعی، دینداری، نگرش به خانواده، مصرف	تفاوت معنادار شاخص‌ها، ارتباط سبک زندگی و طبقه با هویت‌ها
	آشتفتگی	فشار روانی، ناپایداری هویتی، تعارض ارزشی	اضطراب، هراس، ناامیدی، پریشانی، سرگردانی
نابرابری ساختاری و اجتماعی	ساختارهای اجتماعی	مردسالاری، تعصبات مذهبی، موقعیت جغرافیایی	تشدید پدیده کودک همسری توسط شرایط اجتماعی و فرهنگی
	بازتولید تفاوت‌ها	پایگاه اجتماعی، تجمع سرمایه‌ها، سبک زندگی مسلط، تمایز قومی	نابرابری سلامت، برتری سبک زندگی مسلط، شکاف قومی
دینداری و هویت مذهبی	دین‌پژوهی	سن، ساختار خانواده	همبستگی مثبت سن با سبک دینی و همبستگی منفی خانواده با سبک مذهبی
تاب‌آوری و سازگاری روانی	تاب‌آوری عاطفی	سبک زندگی پذیرنده، تنظیم هیجانی، سرسختی روان‌شناختی	کاهش آسیب‌پذیری، تقویت سازگاری، حمایت روانی
مشروعیت نهادی و اعتماد اجتماعی	مشروعیت نهادی	فرهنگ‌سازی رسانه‌ای، اقناع جمعی، ادراک عمومی از عدالت مالی	کاهش عدم تمایل اصناف به پرداخت عوارض، تقویت پذیرش هزینه‌های شهری

تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده نشان داد که هویت قومی، نقش مهم و چندبعدی در شکل‌دهی سبک زندگی شهروندان تبریز دارد. نتایج پژوهش در قالب هفت تم اصلی و چندین کد محوری سازمان‌دهی شده است که در ادامه با توضیح و نمونه‌های عملی ارائه می‌شود:

۱. **بازسازی سبک زندگی و هویت:** شهروندان با انتخاب‌های روزمره خود مانند حضور در بازارهای محلی، مصرف غذاهای سنتی و استفاده از پوشش مناسب مناسبت‌ها، هویت جمعی خود را تقویت می‌کنند. تفاوت‌های جنسیتی و فشارهای محیطی نیز بر نحوه بازتولید سبک زندگی تأثیرگذار هستند، به طوری که افراد از طریق انتخاب‌های فضایی و سبک‌های مصرفی، سبک زندگی خود را بازتعریف می‌کنند.

۲. **بازنمایی و قومیت‌گرایی ذهنی بازنمایی هویت قومی** در رفتارها، زبان، موسیقی و مناسبت‌های فرهنگی موجب ایجاد مرزهای نمادین میان «ما» و «دیگران» می‌شود. این بازنمایی در جشن‌ها و مراسم محلی به وضوح مشاهده می‌شود و نقش مهمی در تثبیت سبک زندگی قومی دارد.

۳. **بحران هویتی و تنش روانی:** تغییرات سریع اجتماعی و فشارهای مدرن، تعارض میان سبک زندگی سنتی و مدرن ایجاد کرده است. این تعارض در میان نسل جوان با اضطراب، هراس و ناامیدی همراه است. افراد از طریق تاکتیک‌های روزمره مانند حفظ زبان مادری یا بازآفرینی آیین‌ها، سعی در مدیریت این فشارها دارند.

۴. **نابرابری ساختاری و اجتماعی:** محدودیت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و نیز تفاوت‌های طبقه‌ای موجب بازتولید شکاف‌های قومی و فرهنگی می‌شوند. سبک زندگی مسلط شهری بر نحوه بازتولید فرهنگ قومی تأثیرگذار است و باعث ایجاد نابرابری‌های اجتماعی می‌شود.

۵. **دینداری و هویت مذهبی:** سبک زندگی دینی و آیینی شهروندان با عواملی مانند سن و ساختار خانواده مرتبط است. حضور در مراسم جمعی و رعایت آیین‌های مذهبی، بخشی از سبک زندگی قومی را تشکیل می‌دهد و به تثبیت هویت فرهنگی کمک می‌کند.

۶. **تاب‌آوری و سازگاری روانی:** شهروندان با پذیرش و تطبیق با فشارهای اجتماعی و محیطی، تاب‌آوری روانی خود را افزایش می‌دهند. حفظ زبان مادری و اجرای آیین‌های قومی در فضاها، مدرن، نمونه‌هایی از این تاب‌آوری هستند.

۷. **مشروعیت نهادی و اعتماد اجتماعی:** ادراک شهروندان از عدالت و مشروعیت نهادها بر رفتارهای اجتماعی و پذیرش قوانین شهری اثرگذار است. رسانه‌ها و نهادهای آموزشی، نقش کلیدی در تثبیت این هنجارها دارند و موجب همگرایی اجتماعی می‌شوند.

جدول ۳. بررسی تطبیقی یافته‌ها و پیشینه پژوهشی

مقوله کلی	نتایج	موارد مشابه در پیشینه	موارد متفاوت/خلاف در پیشینه
بازسازی سبک زندگی و هویت	انتخاب‌های روزمره (پوشاک، خوراک، بازارهای محلی، فضاهای سکونتی) هویت جمعی را تقویت می‌کند؛ تفاوت‌های جنسیتی و فشارهای محیطی بر بازتولید سبک زندگی تأثیر دارند	عدلی‌پور و همکاران (۱۳۹۳): سبک زندگی و هویت فرهنگی جوانان؛ زارع و همکاران (۱۴۰۱): هویت اجتماعی و سبک زندگی؛ روستایی و همکاران (۱۳۹۹): تغییر سبک زندگی مسکونی؛ منصوری و همکاران (۱۳۹۷): مقایسه سبک زندگی زنان در تبریز و فنلاندسلاویچ و همکاران (۲۰۲۴): سبک زندگی دانشجویان با تمرکز بر قومیت و جنسیت	فشارهای محیطی و نقش انتخاب‌های فضایی کمتر در پیشینه‌ها بررسی شده؛ ارتباط میان مصرف محلی و بازتولید هویت قومی کمتر برجسته است
بازنمایی و قومیت‌گرایی ذهنی	بازنمایی هویت قومی در زبان، موسیقی و مناسبت‌ها مرزهای نمادین ایجاد می‌کند و سبک زندگی قومی را تثبیت می‌کند	سعادت‌پور (۱۴۰۰): هویت قومی و پرخاشگری؛ شافعی و همکاران (۱۳۹۹): سبک زندگی و قوم‌گرایی؛ هاتون و همکاران (۲۰۱۸): بازنمایی نژادی/قومی در مطالعات مداخله‌ای سبک زندگی	کمتر به نقش رسانه و جشن‌ها در بازنمایی هویت و تثبیت سبک زندگی توجه شده است

بحران هویتی و تنش روانی	تعارض میان سبک زندگی سنتی و مدرن موجب اضطراب، هراس و ناامیدی نسل جوان می‌شود؛ تاکتیک‌های روزمره مانند حفظ زبان مادری یا بازآفرینی آیین‌ها برای مدیریت فشارها	حیاتی(۱۴۰۰): نشاط اجتماعی و هویت؛ مو و همکاران(۲۰۲۴): مداخلات سبک زندگی و پیامدهای سلامت؛ پوکا و همکاران(۲۰۲۳): نابرابری‌های نژادی و قومی و سبک زندگی	اغلب پیشنهادها به بحران هویتی و فشارهای روانی نسل جوان نپرداخته‌اند. تأثیر تعارض ارزشی کمتر بررسی شده است
نابرابری ساختاری و اجتماعی	کمتر به اثر همزمان طبقه، موقعیت جغرافیایی و سرمایه اجتماعی بر بازتولید نابرابری‌ها پرداخته شده است	حاجیلو و همکاران(۱۴۰۰): علل زمینه‌ساز کودک همسری؛ بلالی و همکاران(۱۳۹۷): سلامت جسمانی اقوام؛ پوکا و همکاران(۲۰۲۳): نابرابری‌های نژادی و قومی؛ مو و همکاران(۲۰۲۴): پیامدهای نامطلوب سلامتی	محدودیت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و تفاوت‌های طبقه‌ای باعث بازتولید شکاف‌های قومی و فرهنگی می‌شوند؛ سبک زندگی مسلط شهری بر فرهنگ قومی تأثیرگذار است
دینداری و هویت مذهبی	کمتر به ارتباط سن، ساختار خانواده و ترکیب سبک زندگی مذهبی با سبک زندگی قومی پرداخته شده است	کوهی و همکاران(۱۳۹۳): سبک زندگی دینی شهروندان؛ هداوند اول و همکاران(۱۳۹۶): سلامت روان، حمایت اجتماعی و رضایت زناشویی	سبک زندگی دینی و آیینی با سن و ساختار خانواده مرتبط است؛ حضور در مراسم جمعی و رعایت آیین‌های مذهبی هویت فرهنگی را تثبیت می‌کند
تاب‌آوری و سازگاری روانی	در پیشنهاد کمتر به نقش تاب‌آوری روانی در بازتولید سبک زندگی قومی و همزیستی با فشارهای اجتماعی پرداخته شده است	منصوری و همکاران(۱۳۹۷): سرسختی زنان بعد از طلاق؛ نیازی و همکاران(۱۳۹۷): فراتحلیل سبک زندگی و سرمایه فرهنگی	پذیرش و تطبیق با فشارهای اجتماعی و محیطی تاب‌آوری روانی را افزایش می‌دهد؛ حفظ زبان مادری و اجرای آیین‌های قومی نمونه‌ای از تاب‌آوری است
مشروعیت نهادی و اعتماد اجتماعی	کمتر به نقش رسانه و اقناع جمعی در تثبیت سبک زندگی قومی و همگرایی اجتماعی پرداخته شده است	احمدزاده و همکاران(۱۴۰۴): تمایل به پرداخت عوارض و سبک زندگی اقتصادی؛ گلایی و همکاران(۱۴۰۳): ویژگی‌های شهر ترومازده	ادراک از عدالت و مشروعیت نهادها بر رفتار اجتماعی و پذیرش قوانین شهری اثرگذار است؛ رسانه‌ها و نهادهای آموزشی نقش کلیدی دارند

یافته‌ها نشان می‌دهد که سبک زندگی قومی در تبریز پدیده‌ای چندلایه، نمادین و پویا است که تحت تأثیر عوامل فردی و اجتماعی بازتعریف می‌شود و متغیرهایی چون طبقه اجتماعی، سن، جنسیت، تجربه مهاجرت و دسترسی به شبکه‌های محلی در شکل‌دهی آن نقش دارند. سبک زندگی قومی همزمان هویت جمعی را تقویت، تفاوت‌های فرهنگی را بازتولید و مقاومت فرهنگی را ممکن می‌سازد.

بحث

تحلیل یافته‌ها نشان می‌دهد که سبک زندگی قومی در تبریز پدیده‌ای چندلایه و پویا است که در تعامل پیچیده‌ای میان هویت، فرهنگ، قدرت و مناسبات اجتماعی شکل می‌گیرد. سبک زندگی نه تنها بازتاب ذوق و سلیقه فردی، بلکه وسیله‌ای برای بازتولید منزلت اجتماعی و تمایز فرهنگی است و از طریق انتخاب‌های روزمره مانند مصرف غذاهای سنتی، پوشش مناسب مناسبت‌ها و حضور در مناسبت‌های محلی بازنمایی می‌شود.

در کنار این بازنمایی، شهروندان با بازاندیشی آگاهانه سبک زندگی خود، نحوه تعامل با فرهنگ مدرن و سنت‌های قومی را بازتعریف می‌کنند. این فرآیند به گونه‌ای عمل می‌کند که هویت قومی نه به عنوان یک ساختار تحمیلی، بلکه به عنوان بستری برای بازسازی و تقویت هویت فردی و جمعی عمل می‌کند و تعامل میان سنت و مدرنیته را نمایان می‌سازد.

سبک زندگی قومی همچنین عرصه‌ای برای مقاومت فرهنگی در برابر یکسان‌سازی اجتماعی و فشارهای مدرن است. شهروندان با اتخاذ تاکتیک‌های روزمره مانند حفظ زبان مادری، بازآفرینی آیین‌ها و حفظ مناسبت‌های سنتی، هم به تثبیت هویت خود می‌پردازند و هم فضای مقاومت نمادین در برابر روندهای غالب را ایجاد می‌کنند.

نابرابری‌های ساختاری و اجتماعی، شامل تفاوت‌های اقتصادی، طبقه‌ای و فرهنگی، نیز تأثیر قابل توجهی بر سبک زندگی قومی دارند. سبک زندگی مسلط شهری، ضمن شکل‌دهی به الگوهای مصرف و رفتار جمعی، تمایز فرهنگی و نابرابری‌های اجتماعی را بازتولید می‌کند و محدودیت‌های محیطی و اجتماعی، انتخاب‌های فردی و جمعی شهروندان را شکل می‌دهند.

ابعاد مذهبی و آیینی نیز بخشی جدایی‌ناپذیر از سبک زندگی قومی را تشکیل می‌دهند و ضمن تثبیت هویت فرهنگی، تاب‌آوری و سازگاری روانی شهروندان را افزایش می‌دهند. هویت قومی در زندگی روزمره بازنمایی می‌شود و شهروندان با انتخاب‌های فضایی، سبک‌های مصرفی و رفتارهای فرهنگی، مرزهای نمادین میان «ما» و «دیگران» را شکل می‌دهند و هویت جمعی را تقویت می‌کنند.

به طور کلی، سبک زندگی قومی در تبریز، هم بازتابی از هویت و منزلت اجتماعی است و هم عرصه‌ای برای بازاندیشی، مقاومت، بازتولید تفاوت‌های فرهنگی و تعامل میان سنت و مدرنیته. عوامل فردی و اجتماعی از جمله طبقه، سن، جنسیت و تجربه زندگی شهری، به طور مستقیم در شکل‌دهی سبک زندگی مؤثرند و هویت جمعی و تفاوت‌های فرهنگی را بازتولید و تثبیت می‌کنند.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نشان می‌دهد که سبک زندگی شهروندان تبریز، محصولی پیچیده و چندلایه است که از تعامل عوامل هویتی، فرهنگی، ساختاری، نمادین و روان‌شناختی شکل می‌گیرد. بازسازی سبک زندگی و هویت در سطح فردی و جمعی از طریق انتخاب‌های روزمره مانند حضور در بازارهای محلی، مصرف غذاهای سنتی و رعایت پوشش مناسب مناسبت‌ها تحقق می‌یابد. از دیدگاه پی‌یر بوردیو، این فرآیند ناشی از درونی‌سازی ساختارهای اجتماعی در قالب «عادت‌واره» و سرمایه فرهنگی است و سبک زندگی قومی، نقش مهمی در بازتولید تمایزات گروهی و تثبیت منزلت اجتماعی ایفا می‌کند. این همسو با نظریه بوردیو درباره بازتولید اجتماعی و نقش سرمایه فرهنگی در تعیین موقعیت‌های اجتماعی است. سرمایه فرهنگی قومی، به‌ویژه در نسل‌های جوان، می‌تواند به سرمایه نمادین تبدیل شود و شأن و منزلت اجتماعی را در بافت شهری تقویت کند. تحلیل ماکس وبر نیز نشان می‌دهد که سبک زندگی به بازنمایی موقعیت منزلتی و ایجاد مرزهای اجتماعی کمک می‌کند و در جوامع چندقومیتی، قومیت به ابزاری برای تمایز فرهنگی و ایجاد «ما» در برابر «دیگران» تبدیل می‌شود؛ همسو با نگرش وبر درباره نقش ارزش‌ها و منزلت اجتماعی در بازتولید تفاوت‌هاست.

بازنمایی و قومیت‌گرایی ذهنی از طریق زبان، موسیقی، مناسبت‌ها و آیین‌های محلی، موجب ایجاد مرزهای نمادین میان گروه‌ها می‌شود و تثبیت هویت جمعی را ممکن می‌سازد. میشل فوکو نشان می‌دهد که هویت قومی و سبک زندگی در میدان‌های قدرت و گفتمان شکل می‌گیرد و رسانه‌ها، نظام آموزشی و نهادهای حاکمیتی در بازنمایی قومیت‌ها نقش دارند. این

نکته با تحلیل فوکو از گفتمان و قدرت اجتماعی همسو است. /ستوارت هال نیز بر بازساخت دائمی هویت فرهنگی تأکید دارد و نشان می‌دهد که سبک زندگی قومی یک پروژه فرهنگی- سیاسی است که می‌تواند هم بازتولید کلیشه‌ها و هم مقاومت نمادین را ممکن سازد؛ همسو با نظریه هال درباره بازتعریف هویت و مقاومت فرهنگی. ژان بودریار و میشل مافزولی نیز توضیح می‌دهند که در جهان پست‌مدرن، سبک زندگی قومی از طریق شبیه‌سازی، مصرف نمادین و تشکیل قبیله‌های نوین بازتولید می‌شود و بدین ترتیب نوعی مقاومت در برابر فردگرایی افراطی و یکسان‌سازی فرهنگی شکل می‌گیرد. پژوهش شافعی و همکاران (۱۳۹۹) نشان داده است که وابستگی قومی و ذهنیت قوم‌گرایانه به‌شدت بر الگوهای مصرف و ترجیح محصولات بومی تأثیرگذار است و این بازتاب‌دهنده همان تأثیر سرمایه فرهنگی بر سبک زندگی است.

بحران هویتی و تنش روانی ناشی از تضاد میان سبک زندگی سنتی و مدرن، به ویژه در نسل جوان، با اضطراب و ناامیدی همراه است. /روینگ گافمن نشان می‌دهد که شهروندان در کنش‌های روزمره خود نقش‌هایی را ایفا می‌کنند و هویت قومی خود را در صحنه عمومی به نمایش می‌گذارند؛ این با نظریه نمایش هویت و نقش اجتماعی گافمن همسو است. میشل دوسرتو نیز تأکید می‌کند که زندگی روزمره عرصه تاکتیک‌ها و مقاومت‌های خرد است. بنابراین، حفظ زبان مادری و بازآفرینی آیین‌های قومی، نمونه‌ای از مقاومت فعالانه در سبک زندگی روزمره محسوب می‌شود، همسو با نظریه دوسرتو درباره تاکتیک‌های روزمره. زیگمونت باومن با مفهوم «مدرنیته سیال» نشان می‌دهد که هویت‌ها و سبک‌های زندگی در جهان معاصر همواره در حال بازتعریف‌اند و جوانان، سبک زندگی خود را در ترکیبی از عناصر قومی و جهانی شکل می‌دهند؛ همسو با ایده مدرنیته سیال و انعطاف‌پذیری هویت‌های فرهنگی.

نابرابری‌های ساختاری و اجتماعی، شامل مردسالاری، تعصبات مذهبی و تفاوت‌های طبقه‌ای، موجب بازتولید شکاف‌های قومی و فرهنگی می‌شوند. سبک زندگی مسلط شهری، ارزش‌ها و هنجارهای غالب را تقویت می‌کند و دسترسی نابرابر به منابع فرهنگی و اقتصادی شکاف‌های اجتماعی و نابرابری‌های سلامت را تشدید می‌کند؛ امری که با تحلیل بوردیو و ویر درباره بازتولید منزلت و مرزبندی اجتماعی همخوانی دارد. نمونه‌ای از این مسئله در پژوهش حاجیلو و همکاران (۱۴۰۰) دیده می‌شود که نقش ساختارهای قومی در استمرار نابرابری‌های جنسیتی و کودک‌همسری در تبریز را نشان می‌دهد. همچنین، یافته‌های بلالی و /سکندرزاده (۱۳۹۷) بیانگر آن است که سبک زندگی مسلط، غالباً سلامت روانی و جسمانی اقلیت‌های قومی را به حاشیه می‌راند.

سبک زندگی دینی و آیینی نیز تحت تأثیر سن، ساختار خانواده و مناسبات جمعی شکل می‌گیرد. مشارکت در مراسم مذهبی و رعایت آیین‌های جمعی، علاوه بر تثبیت هویت فرهنگی، انسجام اجتماعی و همبستگی گروهی را تقویت می‌کند. نوربرت الیاس با نظریه فرایند تمدن نشان می‌دهد که هنجارها و رفتارهای اجتماعی در گذر زمان شکل گرفته و درونی می‌شوند. سبک زندگی قومی آذری‌ها در تبریز، نمونه‌ای از استمرار تاریخی هویت و میراث تمدنی است و این با ایده الیاس درباره شکل‌گیری رفتار اجتماعی و تمدن همسو است.

پژوهش نیازی و همکاران (۱۳۹۷) نشان می‌دهد که در گروه‌های سنتی و سنین بالاتر، دین‌پژوهی موجب تقویت

سبک‌های زندگی مذهبی می‌شود؛ به گونه‌ای که قومیت به عنوان منبع انسجام اعتقادی عمل کرده و پیوندهای ارزش‌های قومی و دینی را تقویت می‌کند. این فرآیند را می‌توان با مفهوم «بازاندیشی» نظریه‌گیدنز تحلیل کرد که بازتعریف و نوسازی هویت دینی را در گروه‌های قومی تسهیل می‌کند؛ همسو با دیدگاه گیدنز درباره بازاندیشی و انتخاب آگاهانه سبک زندگی.

تاب‌آوری و سازگاری روانی شهروندان، ناشی از تعلق قومی، شبکه‌های حمایتی و بازتولید ارزش‌های فرهنگی است. نگهداری زبان مادری و اجرای آیین‌های قومی در فضاهای مدرن، نمونه‌ای از ظرفیت افراد برای مقابله با فشارهای اجتماعی و محیطی است و نشان می‌دهد که سبک زندگی قومی علاوه بر بازتولید هویت، زمینه‌ساز تقویت توانمندی روانی و سازگاری اجتماعی نیز است. گیدنز با مفهوم بازاندیشی هویت، نشان می‌دهد که افراد در جهان مدرن، سبک زندگی خود را نه صرفاً بر اساس سنت‌ها، بلکه از طریق مواجهه با رسانه‌ها، نهادهای مدرن و تنوع فرهنگی، آگاهانه بازتعریف می‌کنند؛ همسو با نظریه گیدنز درباره آگاهی بازتابی.

پژوهش منصوری و همکاران (۱۳۹۷) نشان می‌دهد که تعلق قومی، با ایجاد شبکه‌های حمایتی عاطفی و فرهنگی، به ارتقاء تاب‌آوری روانی و افزایش سازگاری افراد با چالش‌های اجتماعی منجر می‌شود؛ موضوعی که به وضوح ارتباط سرمایه فرهنگی با سبک زندگی مقاوم را نمایان می‌سازد.

مشروعیت نهادی و اعتماد اجتماعی با ادراک عدالت، فرهنگ‌سازی رسانه‌ای و مشارکت فعال شهروندان تقویت می‌شود و نقش کلیدی در انسجام اجتماعی و تثبیت هنجارهای جمعی ایفا می‌کند. سبک زندگی در تبریز عرصه‌ای سیال از کنش، بازنمایی، مقاومت، بازاندیشی و نابرابری است؛ جایی که هویت قومی، تنوع فرهنگی و سرمایه نمادین نقش تعیین‌کننده دارند. قومیت هم منبع نوآوری و همبستگی اجتماعی است و هم بستری برای بازتولید شکاف‌ها؛ امری که سیاست‌گذاری اجتماعی و مدیریت شهری باید با پذیرش تفاوت‌ها و توسعه فراگیر و چندفرهنگی ارتقا دهد.

مطالعه/حمدرزاده و ملکی (۱۴۰۴) نشان داده است که تقویت رسانه‌های بومی و فرهنگ گفت‌وگومحور میان اقشار قومی موجب افزایش تبعیت از قوانین شهری و کاهش رفتارهای قانون‌گریزانه می‌شود. و این همسو با دیدگاه گیدنز درباره نقش عقلانیت بازتابی و اعتماد ساختاری در کنش‌های اجتماعی است.

در مجموع، می‌توان گفت که سبک زندگی در کلان‌شهر تبریز را باید میدان سیالی از کنش، بازنمایی، مقاومت، گفتمان، بازاندیشی و نابرابری در نظر گرفت؛ جایی که هویت قومی، تنوع قومی و سرمایه فرهنگی هر سه نقش تعیین‌کننده و تأثیرگذار در تمامی سطوح آن ایفا می‌کنند. درک سبک‌های زیست بدون توجه به وجوه نمادین، گفتمانی، منزلتی و روان‌شناختی قومیت، زمینه‌ساز ساده‌سازی‌های آسیب‌زا در سیاست‌گذاری‌های اجتماعی، فرهنگی و شهری خواهد بود. قومیت، بسته به نوع مواجهه، می‌تواند منبع نوآوری و همبستگی اجتماعی باشد یا بستری برای بازتولید شکاف‌ها و تمایزهای نمادین. لذا هنر سیاست‌گذاری اجتماعی و مدیریت شهری در پذیرش، گفت‌وگوسازی و بهره‌گیری خلاقانه از این تفاوت‌ها برای توسعه فراگیر و چندفرهنگی نهفته است.

پیشنهادهای عملیاتی پژوهش شامل ایجاد فضاهای شهری چندقومی برای بازنمایی هویت قومی از طریق هنر، موسیقی و آیین‌ها؛ برگزاری کارگاه‌های آموزشی و مهارتی برای تقویت تاب‌آوری روانی و آشنایی با سبک زندگی قومی و بین‌فرهنگی؛ توسعه رسانه‌ها و پلتفرم‌های دیجیتال محلی برای نمایش هویت‌های قومی و بازتولید سرمایه نمادین؛ و طراحی برنامه‌های مشارکت شهری برای درگیر کردن شهروندان اقلیت قومی در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با شهرسازی و سیاست‌های محلی است.

تعارض منافع

نویسنده اعلام می‌دارد که هیچ‌گونه تعارض منافی در ارتباط با این مقاله وجود ندارد.

سپاسگزاری

نویسندگان مراتب سپاس و قدردانی خود را از تمامی افرادی که در مراحل مختلف این پژوهش، چه به‌صورت علمی، اجرایی، مادی و چه به‌صورت معنوی، یاری‌رسان و همراه بوده‌اند، صمیمانه ابراز می‌دارند.

References

- Ahmadzadeh, H. and Maleki, H. (2025). A Study on the Factors Influencing the Economic Lifestyle of Guilds and Their Reluctance to Pay Municipal Duties: Perspectives from Employees and Guild Members of District 8 in Tabriz Metropolis. *Journal of Lifestyle Sociology*, (119). DOI: 10.22034/sls.2024.19368. [In Persian].
- Allameh, S., & Navah, R. (2019). Reflexivity: A conflict of views in Anthony Giddens and Michel Foucault (Genealogy of reflexivity in the modern era). *Fundamental West Studies*, 10(1), 129–147. Retrieved from <https://www.magiran.com/p2048204> [In Persian].
- Aghajanzadeh, Hadi. (1403). Michel de Certeau and the Historiography of Everyday Life: A Self-Reflective Encounter through the Experience of Cultural Studies in Iran. *Iranian Journal of Cultural Research*, 17(3), 143–171. doi: 10.22035/jicr.2024.3331.3603 [In Persian].
- Adlipour, S., Bonyad, L., & Bardiafar, N. (2015). An analysis of the relationship between lifestyle and cultural identity among the youth of Tabriz. *National Studies*, 16(4[64]), 93–114. <https://doi.org/20.1001.1.1735059.1394.16.64.6.6> [In Persian].
- Adlipour, S., Soleimani, H., & Mofakhari, E. (2014). The relationship between media consumption, social identity, and modern lifestyle among the youth of Tabriz. *Communication Research*, 21(79), 121–146. <https://doi.org/10.22082/cr.2014.15328> [In Persian].
- Balali, E. and Eskandarzadeh, F. (2018). An Investigation into the Factors Affecting the Physical Health of Turk and Kurd Ethnic Groups with Emphasis on the Behavioral Dimension of Lifestyle (Case Study: Tabriz and Mahabad Cities). *Iranian Journal of Sociology*, 19(4), 113–138. DOI: 10.22034/jsi.2018.38239. [In Persian].
- Cho, D., Kim, S., Mama, S. K., Swartz, M. C., Geng, Y., & Lu, Q. (2023). Multiple levels of influence on lifestyle behaviors among cancer survivors in racial and ethnic minority groups: a systematic review. *European Journal of Cancer Care*, 2023(1), 8504968.
- Elias, Norbert, (2013) *On the Process of Civilization*, translated by Gholam Reza Khadivi, published by: Sociologists.

- Golabi, F., Aghayari Heyr, T., Alizadeh Aghdam, M. B., & Norouzi, E. (2024). A sociological study of the characteristics of a trauma-affected city from the perspective of citizens (Case study: Tabriz). *Iranian Journal of Social Studies and Research*, 13(1), 37–53. <https://doi.org/10.22059/jisr.2024.369225.1466>. [In Persian].
- Georgiou, M. (2001). *Negotiated uses, contested meanings, changing identities: Greek Cypriot media consumption and ethnic identity formations in North London*. <http://etheses.lse.ac.uk/2250/>
- Gilan, N. R., Mohamadi, J., Irankhah, A., Khezeli, M., & Zangeneh, A. (2023). Review of the effect cultural capital and subjective socioeconomic status on life satisfaction in Iran: the mediating role of health-promoting lifestyle and the moderating role of ethnicity. *BMC Public Health*, 23(1), 2563.
- Hajilou, F., Aghayari Tavakkol, T., & Alipour Abdar, F. (2021). Underlying Causes of Child Marriage (Case Study of Women with Lived Experience Referred to Health Centers in Tabriz). *Woman and Society Quarterly*, 12(48), 103–116. <https://doi.org/10.30495/jzv.2022.28413.3610>. [In Persian].
- Hajilou, F., & Rostami, M. (2023). An Analysis of Factors Related to Social Responsibility in a Risk Society. *Environmental Hazards Management*, 10(1), 29–41. <https://doi.org/10.22059/jhsci.2023.356104.769>. [In Persian].
- Hajilou, F., & Ranjgar Ghaleh Kandi, B. (2023). A Study on Social Factors Related to Responsible Water Consumption in Iran. *Journal of Environmental, Natural Resources and Sustainable Development Studies*, 10(1). <https://www.magiran.com/p2662071>. [In Persian].
- Hashemzadeh, S. A. (2018). The effects of consumerism on individual moral identity with an emphasis on the lifestyle of Iranians. *Quarterly Scientific-Research Journal of Applied Ethics Studies*, 14(32), 147–166. <https://doi.org/10.22081/jare.2019.53707.1363>. [In Persian].
- Hayati, S. (2021). Interaction Between Social Vitality and Identity as a Pillar of Human Development: A Survey Study. *Journal of Economic Sociology and Development*, 10(1), 183–217. <https://doi.org/10.22034/jeds.2021.42676.1472>. [In Persian].
- Hedavand Aval, G., Mehrabi Koushki, H., & Yazdkhasti, B. (2017). Examining the impact of ethnicity on mental health, spousal abuse, social support, and marital satisfaction among women. *Social Studies of Women's Psychology*, 15(2), 81–104. <https://doi.org/10.22051/jwsps.2017.6706.1008>. [In Persian].
- Haughton, C. F., Silfee, V. J., Wang, M. L., Lopez-Cepero, A. C., Estabrook, D. P., Frisard, C., ... & Lemon, S. C. (2018). Racial/ethnic representation in lifestyle weight loss intervention studies in the United States: a systematic review. *Preventive Medicine Reports*, 9, 131–137.
- Heydari, A., Mokhtari, M., and Khanmohammadi, E. (2017). An Investigation of the relationship between collective identities and Kinds of musical consumption: a case study of Lor students of Yasouj University. *Journal of Applied Sociology*, 28(1), 159–184. doi: 10.22108/jas.2017.21256. [In Persian].
- Khandehro, & Rezaei. (2017). An Analysis of Ethnic Habitus and Its Application in the Analysis of Ethnicity in Iranian Society. *Studies of Tribes and Nomads*, 7(2), 65–92. [In Persian].
- Koohi, Kamal, Abbaszadeh and Khajeh Bishak. (2014). Study of religious lifestyle of 15-65 year old citizens of Tabriz city and its related factors. *Socio-Ethnic Changes*, 41(11), 67–80. [In Persian].
- Mansouri, S., Karimi Sani, P., Rahmannedjad, A., & Sadeghpour, S. (2018). A comparison of lifestyle and resilience among divorced women in Iran (Tabriz) and Iranian women living in Finland (Helsinki). *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 5(1), 65–76. Retrieved from <http://shenakht.muk.ac.ir/article-1-433-fa.html>. [In Persian].

- Lubin, F., Lusky, A., Chetrit, A., & Dankner, R. (2003). Lifestyle and ethnicity play a role in all-cause mortality. *Journal of Nutrition*, 133(4), 1180–1185. <https://doi.org/10.1093/JN/133.4.1180>
- Mobius, S. (2011). Postmodern theorists of sociology in France: The College of Sociology, Edgar Morin, Michel Maffesoli, Bruno Latour. *Iranian Journal of Sociology*, 12(4), 162–183. <https://doi.org/10.1001.1.17351901.1390.12.4.6.8>. [In Persian].
- Mu, Y., Huang, J., Yang, J., Zuo, H., Monami, M., do Vale Moreira, N. C., & Hussain, A. (2024). Ethnic differences in the effects of lifestyle interventions on adverse pregnancy outcomes among women with gestational diabetes mellitus: A systematic review and meta-analysis. *Diabetes Research and Clinical Practice*, 217, 111875.
- Mousavi, S., & Rad, F. (2015). The relationship between the amount and manner of mass media use and the lifestyle of citizens in Tabriz. *Sociological Studies*, 7(28), 25–39. <https://sanad.iau.ir/Journal/jss/Article/957653/FullText>. [In Persian].
- Niazi, M., Afra, H., Nejadi, A., and Sakhaei, A. (2018). Meta-Analysis of the Relationship Between Cultural Capital and Lifestyle. *Journal of Applied Sociology*, 29(4), 1-20. doi: 10.22108/jas.2018.103957.1107. [In Persian].
- Niazi, M., Eslami Bonab, S. R., Montazeri Khosh, H., & Sokhai, A. (2018). Meta-analysis of studies on the relationship between lifestyle and social identity. *Social Sciences of Ferdowsi University of Mashhad*, 15(2), 237–267. <https://doi.org/10.22067/jss.v15i2.62132>. [In Persian].
- Puka, K., Kilian, C., Zhu, Y., Mulia, N., Buckley, C., Lasserre, A. M., ... & Probst, C. (2023). Can lifestyle factors explain racial and ethnic inequalities in all-cause mortality among US adults? *BMC Public Health*, 23(1), 1591.
- Ritzer, G. (2016). *Sociological Theory (translated by Houshang Naeibi)*. Tehran: Ney Publishing. [In Persian].
- Rustaei, S., Foroghi Soumeh, M., & Ghorbani, R. (2020). Analysis of Factors Influencing Changes in Residential Lifestyle within the Behavioral and Structural Geography of Tabriz Metropolis. *Regional Planning*, 10(39), 95–108. <https://doi.org/10.1001.1.22516735.1399.10.39.7.9>. [In Persian].
- Rahbari, Ladan and Sharepour, Mahmoud. (2012). Gender and the Right to the City: Testing Lefebvre's Theory in Tehran. *Iranian Journal of Sociology*, 15(1), 116-141. [In Persian].
- Roustaei, Shahrivar, Farrokhi Soumeh, & Ghorbani. (2020). Analysis of factors affecting the change in residential lifestyle in the behavioral and structural geography of Tabriz metropolis. *Quarterly Journal of Regional Planning*, 10(39), 95-108.
- Saadati, M. (2021). A Sociological Study of the Relationship between Ethnic Identity and Aggression with Emphasis on Axel-Honneth Recognition Theory. *Journal of Applied Sociology*, 32(4), 25-44. doi: 10.22108/jas.2021.122381.1884. [In Persian].
- Siregar, P. H., Fitri, H., & Sumantri, P. (2024). Transformasi Tradisi Mangalehen Tuor dalam Upacara Perkawinan Mandailing Pasca Migrasi ke Kota Medan. *Polyscopia*, 1(3), 168–172. <https://doi.org/10.57251/polyscopia.v1i3.1377>
- Savage, M. J., Procter, E. L., Magistro, D., Hennis, P. J., Donaldson, J., Leslie-Walker, A., ... & James, R. M. (2024). Characterising the activity, lifestyle behaviours and health outcomes of UK university students: an observational cohort study with a focus on gender and ethnicity. *BMC Public Health*, 24(1), 3501.

- Statistical Center of Iran. (2016). *Detailed results of the General Census of Population and Housing: East Azerbaijan Province*. Tehran: Statistical Center of Iran. [In Persian].
- Shafei, R., Ghafourian Shagerdi, A., & Saeedi, S. (2020). An Analysis of the Role of Lifestyle and Ethnocentrism in Consumers' Judgments about Domestic Products. *Modiriyat-e-Farda (Future Management)*, 19(62), 221–234. Retrieved from <https://sid.ir/paper/379324/fa>. [In Persian].
- Wijaya, I. S. (2016). *Konstruksi identitas diri dalam organisasi etnis*. 18(2), 145939.<https://doi.org/10.21093/LJ.V18I2.762>
- Zare, B., & Riki, Y. (2022). A Comparative Study of Social Factors Influencing Social Identity of Students (with Emphasis on Lifestyle and Social Class) at Zabol and Kharazmi Universities. *Sociology of Lifestyle*, 8(19), 110–144. [In Persian].

